

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา และความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศและเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคมและมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จนกระทั่งถึงปัจจุบันได้มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งก็ยังยึดแนวคิดพื้นฐานในการที่ให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และหนึ่งในเป้าหมายหลักที่สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 นั้นคือการพัฒนาคุณภาพคน โดยต้องการให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต

สำหรับประเทศไทยนั้นแม้ว่าการพัฒนาด้านการศึกษามีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 8.5 ปี ในปี 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) และการศึกษาของแรงงานไทยที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.8 ในปี 2548 แต่ความสามารถในการเรียนรู้โดยการนำความรู้ไปปรับใช้ยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพการศึกษายังไม่เพียงพอในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานไทยอยู่ในระดับต่ำอีกทั้งกำลังคนระดับกลางและระดับสูงยังขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ และยังมีการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาเพียงร้อยละ 0.26 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถึง 7 เท่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) จึงเป็นจุดอ่อนของประเทศไทยในการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศและเป็นตัวจุดรั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมายได้นั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความรู้ โดยจะต้องพัฒนาทางการศึกษาให้ดีเสียก่อนเพื่อจะได้มีคนที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาปัจจัยหนึ่งคือ ครูอาจารย์โดยบทบาทของครูนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน กระบวนการสอน

และการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ต่างๆ จะมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลได้นั้น บุคลากรครู อาจารย์จะต้องมีความพร้อม มีอุดมการณ์และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่ง สวัสดิการตลอดจนค่าตอบแทนต่างๆ ที่ครูอาจารย์ได้รับนั้นถือเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้าง กำลังใจในการทำงานได้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้สรุปถึง ปัญหาด้านการพัฒนาครูว่ามีอยู่หลายด้าน เช่น ครูไม่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ไม่มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู ขาดความรับผิดชอบทำให้สอนโดยไม่ได้เตรียมการสอน เงินเดือนครูน้อยและ สวัสดิการครูไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสวัสดิการและค่าตอบแทนต่างๆที่ครูอาจารย์ได้รับนั้นอาจแตกต่างกันเนื่องจากสถาบันที่ครูอาจารย์สังกัดอยู่นั้นมีความแตกต่าง ซึ่งสถาบันการศึกษาในประเทศไทยมี ทั้งที่เป็นของภาครัฐและภาคเอกชน โดยสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งอาจมีรูปแบบผลตอบแทนที่ ให้แก่ครูอาจารย์แตกต่างกัน สถาบันการศึกษาในภาครัฐจะให้ค่าตอบแทนต่ำกว่าภาคเอกชนเป็น สาเหตุให้เกิดปัญหาสมองไหลคือครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถถูกดึงตัวไปจากภาครัฐ

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของภาคเหนือ จะเห็น ได้จากจำนวนมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีอยู่หลายแห่ง ทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยสังกัดภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยสังกัดภาคเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัย นอร์ท-เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ดังแสดงในตารางที่ 1.1 และจำนวนอาจารย์จาก มหาวิทยาลัยดังกล่าวแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 1.1 แสดงสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	ภาครัฐ (แห่ง)	ภาคเอกชน (แห่ง)
เชียงใหม่	4	3
เชียงราย	2	1
ลำปาง	1	2
พิษณุโลก	2	1
อุตรดิตถ์	1	0
กำแพงเพชร	1	0
เพชรบูรณ์	1	0
ตาก	1	1
แพร่	1	0
แม่ฮ่องสอน	1	0
พิจิตร	1	0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2548)

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัย	จำนวนอาจารย์ ทั้งหมด (คน)	จำนวนอาจารย์ กลุ่มสังคมศาสตร์ (คน)
มหาวิทยาลัยภาครัฐ	3,255	731
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2,171	504
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	375	88
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	386	-*
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	323	139
มหาวิทยาลัยภาคเอกชน	690	294
มหาวิทยาลัยพายัพ	449	252
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่	121	42
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	120	-*

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย (2548)

หมายเหตุ : *ไม่มีข้อมูล

ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบผลตอบแทนในการทำงานของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาในภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของผลตอบแทนในการทำงานที่อาจารย์จะได้รับ โดยการศึกษาในครั้งนี้จะกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาโดยเก็บรวบรวมจากอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่สอนในกลุ่มสังคมศาสตร์จากแต่ละมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาผลตอบแทนของภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการเลือกเข้าทำงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของอาจารย์ที่สอนในสายสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยภาครัฐและมหาวิทยาลัยภาคเอกชน
2. ศึกษารูปแบบของผลตอบแทนจากการทำงานของอาจารย์ที่สอนในสายสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยภาครัฐและมหาวิทยาลัยภาคเอกชน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เมื่อทราบผลตอบแทนจากการทำงานของอาจารย์ในภาครัฐและเอกชน ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาผลตอบแทนของภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจในการเลือกเข้าทำงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาที่สนใจทำงานในสายวิชาชีพครูอาจารย์

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาผลตอบแทนในการทำงานของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาในภาครัฐและเอกชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่สอนในสายสังคมศาสตร์จากมหาวิทยาลัยของภาครัฐและเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์

ผลตอบแทน หมายถึง ค่าตอบแทนต่างๆ ที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้าง ซึ่งประกอบด้วยผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินและผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน (สวัสดิการ)

ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน หมายถึง ค่าตอบแทนต่างๆ ที่เป็นตัวเงินที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้าง เช่น เงินเดือนหรือค่าจ้าง เงินกู้ เงินช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นต้น

ผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน (สวัสดิการ) หมายถึง ค่าตอบแทนต่างๆ ที่ไม่เป็นตัวเงินที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้าง นอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับเป็นการประจำอยู่แล้ว เช่น การลา วันหยุด รถรับส่ง การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น